

85ste vergadering

Woensdag 27 augustus 2003

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter: Verburg

Tegenwoordig zijn 109 leden, te weten:

Aasted Madsen-van Stiphout, Albayrak, Algra, Aptroot, Arib, Van As, Atsma, Van Baalen, Bakker, Balemans, Van Beek, Blok, Van Bochove, Boelhouwer, Van den Brink, Brinkel, Bruls, Buijs, Bussemaker, Van de Camp, Cornielje, Çörüz, Crone, Van Dam, Depla, Van Dijk, Van Dijken, Douma, Duyvendak, Eerdmans, Eijsink, Eski, Eurlings, Ferrier, Van Fessem, Van Gent, De Grave, Griffith, De Haan, Van Haersma Buma, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heemsker, Hermans, Hessels, Van Heteren, Hirsi Ali, Hofstra, Huizinga-Heringa, Jager, Joldersma, Kant, Koenders, Koopmans, Kruijssen, Lambrechts, Leerdam, Van Lith, Van Loon-Koomen, Luchtenveld, Marijnissen, Mastwijk, Meijer, Van Miltenburg, Mosterd, Nawijn, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Omtzigt, Örgü, Ormel, Rambocus, Rijpstra, Samsom, Schippers, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Smilde, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spies, Van der Staaij, Straub, Stuurman, Szabó, Terpstra, Tichelaar, Timmer, Timmermans, Tjon-A-Ten, Tonkens, Varela, Verbeet, Verburg, Verdaas, Visser, Van der Vlies, B.M. de Vries, J.M. de Vries, K.G. de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Wilders, Van Winsen, De Wit en Wolfsen,

en de heer Remkes, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Verdonk, minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, en de heer Rutte, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

De Nerée tot Babberich en Geluk, wegens bezigheden elders;

Van Bommel, wegens ziekte.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Op verzoek van de LPF-fractie benoem ik in de vaste commissie voor Europese Zaken het lid Nawijn tot lid in plaats van het lid Eerdmans en het lid Eerdmans tot plv. lid in de bestaande vacature.

Het woord is aan de heer Boelhouwer.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Voorzitter. Wij hebben gisteren overleg gevoerd met een aantal commissies en bewindslieden over de problemen die zijn ontstaan door de droogte en de invoer van zilt water in het westen van Nederland. Ik verzoek u het verslag van die vergadering op de plenaire agenda te zetten.

De heer **Van Lith** (CDA): Voorzitter.

Wij gaan akkoord met het plaatsen van het VAO op de plenaire agenda, maar wij zouden graag zien dat de minister van Landbouw daar ook bij wordt betrokken, vanwege de gevolgen van de invoer van zilt water.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik ben het daarmee eens. Ik zou dat ook graag zien. Een van de aspecten die gisteren ook aan de orde kwam, had betrekking op het uitrijverbod van mest. Daar zit een bepaalde kritische datum achter. De agrariërs wachten op duidelijkheid in dat opzicht. Ik zou daarom graag zien dat het VAO vanavond na de dinerpauze wordt gehouden.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het VAO aan de agenda van deze week toe te voegen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik verwacht dat het debat in de loop van morgen zal plaatsvinden, maar ik doe daar nog een nader voorstel over, want het hangt ook van de huidige agenda af. Het woord is aan de heer Atsma.

De heer **Atsma** (CDA): Namens de vaste commissie voor LNV verzoek ik u de voorziene plenaire behandeling van de wijziging van de Natuurbeschermingswet volgende week enkele weken uit te stellen vanwege het feit dat de commissie de minister om nadere informatie heeft gevraagd over een aantal aspecten, de Natuurbeschermingswet betreffende.

De **voorzitter**: Ik stel voor, wetsvoorstel 28171 van de agenda af te voeren.

Voorzitter

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van een wet inzake ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand door gemeenten (Wet werk en bijstand) (28870);**

- **het wetsvoorstel Invoering van de Wet werk en bijstand (Invoeringswet Wet werk en bijstand) (28960).**

(Zie vergadering van 26 augustus 2003.)

De algemene beraadslaging wordt hervat.

Staatssecretaris **Rutte**: Voorzitter. Ik bedank de Kamer voor de uitvoerige behandeling. Ik zie hier en daar wat rode ogen. Het was ook laat gisteravond, maar gelukkig hoefden wij vanmorgen niet heel vroeg te beginnen. Het was niet alleen een uitvoerige behandeling, het was naar mijn overtuiging ook een zeer gedegen behandeling. Een aantal hier heeft kortgeleden de overstap gemaakt van lokale politiek of banen buiten de politiek naar de politiek. Anderen zijn al wat langer werkzaam in de politiek. Dit was echter het soort debat waarop ik mij verheugde toen ik een jaar geleden de politiek inging. Ik was er dan ook blij mee. Er was veel belangstelling voor en veel betrokkenheid bij het onderwerp. Er was een juiste balans tussen ratio en emotie bij een belangrijk onderwerp als het schild voor de zwakken, zoals de heer Van der Vlies het noemde. Ik vond dat hoogstaand. Ik dank de Kamer ook voor de voortvarendheid die zij heeft betracht bij het behandelen van het wetsvoorstel, zodat invoering op 1 januari nog steeds mogelijk is.

Ik wil een paar algemene opmerkingen maken en dan een aantal aspecten van de wet langslopen en daarbij proberen volledig te beantwoorden wat er in eerste termijn vanuit de Kamer is gemeld. Als ik omissies pleeg of dingen vergeet, word ik daar ongetwijfeld op gewezen.

40 jaar geleden, in 1963, aanvaardde dit parlement de Algemene bijstandswet. Met de ABW ontstond recht op bijstand en daarmee erkende de gemeenschap haar verantwoordelijkheid voor de mensen die niet op eigen kracht in de noodzakelijke kosten van het bestaan konden voorzien. Minister Klompé sprak van een geweldige switch van genade naar recht en van de bodem onder de verzorgingsstaat. Dankzij de Algemene bijstandswet kon er een einde komen aan de, niet zelden selectief toegepaste particuliere initiatieven om de zwaksten in de samenleving de helpende hand te bieden. De wet van 1963 legde – dat is begrijpelijk in het licht van de omslag van genade naar recht – de nadruk op het verschaffen van een minimuminkomensgarantie. De voorgeschiedenis van de Algemene bijstandswet kleurde de uitvoeringspraktijk. De nadruk lag sterk op het verstrekken van een inkomen, veel meer dan op hulp om mensen weer in staat te stellen zelf in hun inkomen te voorzien. Dat probleem werd eigenlijk al vrij snel na de invoering van de wet onderkend. De politieke discussie over de vormgeving van de verzorgingsstaat kwam echter pas in een stroomversnelling tijdens de economische malaise van de jaren tachtig. Herformulering van de beginselen van het stelsel van de verzorgingsstaat werd in brede kring als noodzakelijk en onder druk van de economische omstandigheden ook onvermijdelijke geacht. Het was de toenmalige fractieleider van de PvdA, Wim Meijer, die bij het aantreden van het tweede kabinet-Van Agt in 1981 in deze Kamer tijdens het debat over de regeringsverklaring uiting gaf aan zijn bezorgdheid over de ontwikkelingen in de sociale zekerheid, de gezondheidszorg en het welzijnswerk.

De bedoeling was dat de afhankelijkheid van mensen zou worden verkleind, maar het stelsel dreigt nieuwe afhankelijkheid op te roepen en mensen te bevoogden. De verzorgingsstaat zal aan een herwaardering moeten worden onderworpen, concludeerde Meijer in 1981. Hij gaf ook de richting aan. Hij zei: professionele uitvoering kan worden vervangen door professionele begeleiding, zodat verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van betrokkenen meer ruimte krijgen. Hij vervolgde: dit uitgangspunt is slechts te verwezenlijken door

principeel te kiezen voor een gedecentraliseerde maatschappij. Wij zien de opdracht tot fundamentele decentralisatie van het beheer van de verzorgingsstaat als een hoeksteen van ons beleid. Dat was 1981. De ontwikkelingen in de ruim twintig jaar die zijn verstreken sinds het aantreden van dat tweede kabinet-Van Agt, geven eigenlijk geen aanleiding tot een optimistischere beschouwing over de stand van zaken bij de sociale zekerheid. Zij geven naar mijn overtuiging wel aanleiding tot een groter optimisme over het politieke draagvlak voor de voorstellen die wij vandaag in de Kamer met elkaar bespreken. Het uitgangspunt dat bijstand waar mogelijk tijdelijk moet zijn en dat zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie voorop moeten staan, lijkt mij aan het begin van deze eeuw in brede politieke kringen niet meer omstreden. Toch laat de praktijk een ander beeld zien. Zelfs in tijden van hoogconjunctuur en bij een krappe arbeidsmarkt lijkt de weg naar werk voor veel bijstandsgerechtigden geen begaanbare.

In onze samenleving die de komende jaren zal worden gekenmerkt door vergrijzing, ontgroening, kunnen wij het ons niet langer permitteren dat veel mensen aan de zijlijn blijven staan. De heer De Wit en anderen vroegen gisteren om de menselijke maat. Ik zeg met hen dat deze nieuwe wet "werk en bijstand" genoemd wordt. Werk staat ook voorop omdat werk sociaal van niet te onderschatten belang is, omdat werk het leven perspectief geeft en het welzijn van mensen bevordert. Het betekent meedoen aan de samenleving. Het betekent erbij horen. Dat laat onverlet dat wij het recht op een adequate inkomensvoorziening in stand moeten houden voor die mensen die het tijdelijk of helaas blijvend niet op eigen kracht redden. De omslag van genade naar recht, waar Marga Klompé in 1963 over sprak, moet in de Wet werk en bijstand behouden blijven.

Ik vind het een belangrijke wet. Men zal niet verbaasd zijn als ik zeg dat ik het ook een goede wet vind. Het is een wet die goed is voor de gemeentelijke uitvoering, maar ook goed voor de cliënten. Goed omdat er duidelijke keuzes worden gemaakt in de verantwoordelijkheden en mogelijkheden van gemeenten en ook in de mogelijkheden en de verantwoordelijkheden van klanten.